Täysistunto

Torstai 17.3.2022 klo 15.59—17.42

Täysistunto alkoi klo 15.59. Täysistunto päättyi klo 17.42.

Puhetta johti ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (15.59—17.42).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
valtiovarainministeri Annika Saarikko
ulkoministeri Pekka Haavisto
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
työministeri Tuula Haatainen
elinkeinoministeri Mika Lintilä
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
kuntaministeri Sirpa Paatero
puolustusministeri Antti Kaikkonen
kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari
liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka
sisäministeri Krista Mikkonen
opetusministeri Li Andersson
tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen
sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen
perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Pyydän huomioimaan, että jotta kyselytuntiin saadaan sisällytettyä mahdollisimman monia kysymyksiä, on toivottavaa, että kysymys kattaa kerrallaan kysymyksen vain yhdelle ministerille.

Välihuutoja ajatellen pyydän huomioimaan, että ne eivät häiritse varsinaista keskustelua.

Mennään kysymyksiin.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys hybridivaikuttamisen estämisestä (Jari Ronkainen ps)
Suullinen kysymys SKT 41/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Ronkainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.01 **Jari Ronkainen ps:** Arvoisa puhemies! Viimeistään nyt on hallituksenkin tunnustettava se uhka, että Venäjä voi kohdistaa Suomea vastaan hybriditoimintaa. Se voi tarkoittaa esimerkiksi laittomien siirtolaisten pakkaamista Suomen vastaiselle rajalle pyrkimään Suomeen. Ei ole kauaa, kun Valko-Venäjä masinoi vastaavan hyökkäyksen Puolaa ja Liettuaa vastaan.

Äskettäin sisäministeriö julkaisi selvityksen lainsäädännön muutostarpeista, joilla tällaista siirtolaisuutta voitaisiin ehkäistä. Selvityksessä ei kuitenkaan ilmene ainoatakaan konkreettista keinoa estää vihamielisessä tarkoituksessa Suomeen kohdistettuja siirtolaisvirtoja. Ei auta, suljetteko jonkun rajanylityspaikan tai missä ja kuinka nopeasti käsittelette hakemukset: turvapaikanhakuoikeus on pystyttävä keskeyttämään, mikäli sitä käytetään hybridisodankäynnin välineenä. [Petri Huru: Juuri näin!] Arvoisa ministeri, aiotteko mahdollistaa turvapaikanhakuoikeuden keskeyttämisen, ja jos ette, niin miksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.02 **Sisäministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan kuten kysyjä sanoi, niin me tiedämme, että tämä uusi turvallisuuspoliittinen tilanne voi aiheuttaa erilaista vaikuttamista myös Suomeen, hyvin monenlaisia vaikuttamiskeinoja elikkä tällaista hybridivaikuttamista tai laajamittaista vaikuttamista. Ja aivan samalla tavalla kuin olemme varautuneet aseelliseen hyökkäykseen, olemme varautuneet muuhun Suomen suvereniteettiä loukkaavaan ja uhkaavaan toimintaan, kuten tällaiseen erilaiseen hybridivaikuttamiseen. Ja aivan samoin kuin aseellisen uhan osalta, hybridivaikuttamiseen vastaaminen toteutuu kulloisenkin tilanteen mukaisesti. Käyttöön otettavat toimet riippuvat kulloinkin käsillä olevasta tilanteesta, ja niiden soveltamisesta päättävät operatiivista toimintaa johtavat ja toteuttavat henkilöt. Meidän poliitikkojen tehtävänä on varmistaa, että se lainsäädäntökehys vastata erilaisiin hybridivaikuttamisen keinoihin on kunnossa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Ronkainen, olkaa hyvä.

16.03 **Jari Ronkainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen pitää varautua Venäjältä mahdollisesti tuleviin suuriin ihmismääriin, ja huomautamme, ettei asiassa tule olla sinisilmäinen. Toimet rajaturvallisuuden takaamiseksi ja vihamielisen vaikuttamisen estämiseksi eivät ole riittäviä, mikäli hallitus on pitämässä aina turvapaikkahakuoikeuden voimassa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on linjannut, että Puola toimi laillisesti evätessään pääsyn maahan Valko-Venäjän hybridihyökkäyksessä. Komissio on esittänyt muuttoliikkeen hyväksikäytön ehkäisemiseksi koviakin keinoja, mutta hallitus on vastannut Brysseliin, että yksilöllä on aina oltava mahdollisuus jättää suojeluhakemus.

Arvoisa sisäministeri, älkää olko naiiveja. Varaudutteko Venäjältä mahdollisesti tulevaan siirtolaisuhkaan niin, että Suomeen pääsy voidaan estää?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä. [Sanna Antikainen: Nyt suora vastaus!]

16.04 **Sisäministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri näin, me varaudumme erilaisiin hybridivaikuttamisen keinoihin ja myös tällaiseen niin kutsuttuun välineellistämiseen elikkä siihen, kun ihmisiä tuodaan iso joukko rajalle ja väkisin laitetaan heitä rajan yli. Tätä varten todella teimme tarkastelun, minkälaista lainsäädäntömuutosta meidän on syytä tehdä, ja tietysti riippuen siitä, miten laajasta joukosta on kyse, myös toimet ovat erilaisia. Näistä lainsäädäntömuutoksista huomattiin, että niitä tarvitaan toisaalta meidän ulkomaalaislakiin. Tämän rajamenettelykäytännön, mitä EU:kin on suosittanut, haluamme ottaa myös Suomessa käyttöön. Toisaalta myös meidän Rajavartiolaitos kertoi, minkälaisille muutoksille he näkevät rajalaissa tarpeen.

Näihin tilanteisiin vastataan kulloinkin niiden vaatimalla tavalla. Käytetään niitä keinoja, joilla tilanne saadaan hallintaan. Esimerkiksi jos itärajalla tällaista laajamittaista [Puhemies koputtaa] välineellistä vaikuttamista tapahtuu, voimme sulkea raja-asemia siltä osin kuin se on tarpeellista, [Puhemies: Kiitoksia!] tarvittaessa jopa kaikki.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Purra, olkaa hyvä.

16.06 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomessa on oltu sinisilmäisiä. En puhu pelkästään Venäjästä ja maa- ja kiinteistökaupoista, kaksoiskansalaisuudesta, viisumivapauden väläyttelystä, vaan ylipäätään. Kaikki ulkoa tuleva on otettu kuin viattomuudella vastaan. Tervetuloa Suomeen, me autamme, me hoidamme, me maksamme, olemme valmiita siihen. Tämä on hyväuskoisuutta, ja meidän järjestelmämme pitkälti perustuu tällaiselle. Mutta nyt ei ole siihen enää mahdollisuuksia. Suomalaisten pitää näinä aikoina kyetä kylmähermoisuuteen ja siihen, että tosiasiat oikeasti ymmärretään.

Venäläisten viisumihakemukset Suomeen ovat kaksinkertaistuneet. Suomi ei harkitse maahantulon rajoittamista toisin kuin esimerkiksi Viro. Kysyn hallitukselta: onko tämän päätöksen yhteys turvallisuuskysymyksiin riittävällä tavalla huomioitu?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.07 **Sisäministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse asiassa venäläisten viisumihakemukset ovat tällä hetkellä hyvin matalalla tasolla verrattu-

na normaaliin aikaan, ja tuolla itärajalla rajaliikenne on noin kymmenen prosenttia siitä, mitä se oli ennen koronaa.

Viisumihakemusten osalta tietysti tiedämme, että viisumia haettaessa ihmisten taustat tutkitaan. Samoin oleskelulupia haettaessa ihmisten taustat tutkitaan, ja tiedämme, ketä tänne on tulossa. Rajalla rajatarkastukset tehdään niin, että voimme varmistaa, että asiakirjat ovat kunnossa. Voimme katsoa myös erilaisista kansainvälisistä rekistereistä, jos siellä on jotakin hälyttävää jonkun ihmisen turvallisuusnäkökulmasta niin, että se turvallisuusuhkaa meille aiheuttaisi.

On ihan selvää, että meidän täytyy huolehtia tämäntyyppisistä asioista. Meidän täytyy yhdessä huolehtia turvallisuudesta, ja totta kai näihin valmistaudutaan ja varaudutaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

16.08 **Veijo Niemi ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Rajavartiolaitoksella on jo vuodesta 1993 saakka ollut vapaaehtoisia valmiusjoukkueita. Suomen ulkorajojen lähellä olevissa kunnissa asuu paljon reserviläisiä, monet heistä tuntevat kotiseutunsa ympäristön ja alueensa asukkaat hyvin. Nopea ja suora tiedonkulku paikallisten asukkaiden välillä on aina kaiken hybridivaikuttamisen tehokas estäjä. Mitä mieltä olette, arvoisa ministeri, eikö nyt kannattaisi rajojen lähellä asuvia reserviläisiä pyytää rajavalvonnan apuresurssiksi sekä nopean ja suoran paikallisen tiedon välittäjiksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.08 **Sisäministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun Rajavartiolaitokselta kysyttiin näitä esityksiä, miten rajavartiolakia tulisi uudistaa, minkälaisia muutoksia siihen tarvittaisiin, jotta voisimme entistä paremmin varmistaa rajojemme turvallisuutta ja mahdollisesti ottaa käyttöön uudenlaisia teknisiä välineitä, niin yksi Rajavartiolaitoksen ehdotus oli myös, että paremmin hyödynnämme sekä opiskelijoita että entisiä rajavalvojia, eläkkeellä olevia. Itse asiassa mehän myös nyt, kun koronan aikaan sisärajavalvontaa otettiin käyttöön väliaikaisesti, pystyimme tässä myös hyödyntämään näitä eläkkeellä olevia rajavalvojia, ja tämä on varmasti yksi semmoinen resurssi, mistä meidän pitää huolehtia, ja pitää katsoa myös, että lainsäädäntö siltä osin on kunnossa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mykkänen, olkaa hyvä.

16.09 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivon, että meillä on tässä salissa laaja konsensus siitä, että me emme tule altistamaan Suomea sellaiselle painostukselle, kuten näemme esimerkiksi Puolan, Liettuan, muidenkin maiden osalta, että tehdään pakolaisuudesta irvikuva, tehdään siitä painostuksen väline. Kiitän sisäministeriä siitä, että hän eilen tässä salissa totesi, että itäraja voidaan tällaisessa turvapaikanhaun irvikuvaksi kääntämisen tilanteessa sulkea ja tehdä tyhjäksi se painostusyritys. Lähetetään tämä viesti myös selvänä Suomen toimintalinjana, jolloin motiivi ajaa poloisia ihmisiä rajojen väliin estyy.

Kysyn nyt oikeusministeriltä: kun valmiuslain uudistamishanke käynnistyy, niin tulemmehan me tekemään selvästi oikeustilan sellaiseksi, että virkahenkilöt tällaisessa tilanteessa pystyvät toteuttamaan sitä [Puhemies koputtaa] vaarantamatta omaa oikeusturvaansa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.11 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin tällä viikolla olen kertonut, tässä käynnistyy myös tämmöinen pikakaistavalmistelu nykyiseen valmiuslakiin. Sen ohella tehdään se iso, suuri valmiuslakiuudistus, mutta meille tässä hetkessä nyt mielenkiintoista on tietysti tämä pikakaistavalmistelu. Ja virkamiehillä on nyt jokaisessa ministeriössä tehtävänä miettiä juuri niitä keinoja, jotka siihen tarvitaan, elikkä oikeusministeriö on pyytänyt kaikilta vastuuministeriöiltä heidän arvionsa siitä, minkälaisia toimivaltuuksia tarvitaan. Ja me otamme nyt kaiken sen palautteen oikeusministeriöön sitten, ja sen pohjalta ruvetaan kirjoittamaan tätä uutta lakipykälää, elikkä tarkoitus on luoda uusi poikkeusolokriteeri ja sen päälle valtuudet.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

16.12 **Sinuhe Wallinheimo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä muuttuneessa turvallisuusympäristössä Suomelle on ensisijaisen tärkeää varautua erilaisten hybridiuhkien torjuntaan. Meillä on oltava käytössämme tehokkaat keinot puolustaa Suomea kaikissa olosuhteissa. Tämä tarkoittaa sitä, että korjaamme lainsäädännössä olevat puutteet ja takaamme riittävät resurssit meidän turvallisuudestamme vastaaville tahoille.

Eräs asia, joka tarvitsee erityistä huomiota, on Suomen huoltovarmuuden ylläpito. Asiantuntijat ovat julkisuudessa arvioineet muun muassa sitä, että Venäjän aloittaman sodan pitkittyessä seurauksena on ainakin puutteita kyberasiantuntijoista, lannoitteista ja maakaasusta ja niin edelleen. Koronapandemiassa kärsimme muun muassa maskisotkuista, ja siitä syntyi melkoinen sekasotku. Siksi kysyisinkin asianomaiselta ministeriltä: olemmehan nyt paremmin varautuneet kaikkeen tulevaan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

16.13 **Työministeri Tuula Haatainen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huoltovarmuudesta vastaavana ministerinä voin kertoa, että meillä on hyvin pitkät perinteet huoltovarmuuden turvaamiseksi, ja se perustuu erittäin laajaan ja tiiviiseen yhteistyöhön elinkeinoelämän kanssa tällaisen poolijärjestelyn kautta, eli Huoltovarmuuskeskus seuraa jatkuvasti, mitä tapahtuu.

Erityisesti nyt tämän Ukrainan kriisin aikana [Vilhelm Junnilan välihuuto] nämä pakotteet ja vastapakotteet ovat aiheuttaneet tietenkin eri aloilla ongelmia. Ensimmäisenä on käyty läpi energiaa, on käyty läpi ruokaturvaa ja tietenkin liikennettä, logistiikkaa — kaikkia näitä keskeisiä sektoreita. Hallitus on tehnyt myös päätöksiä maatalouden osalta ruokaturvallisuuden varmistamiseksi, muun muassa tänään valtioneuvosto esittelystäni vapautti varmuusvarastoja, eli saadaan nyt sitten siemenviljaa viljelijöille, jotta voimme tur-

vata tämän oman kotimaisen ruokatuotannon viljelijöiden osalta. [Sanna Antikainen: Hallitus, käyttäkää oikeita termejä, se on Venäjän hyökkäyssota!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Vikman, olkaa hyvä.

16.14 **Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaisen yhteiskunnan pitää olla varautunut monenlaiseen vaikuttamiseen. Me kaikki tiedämme, miten tuhoisia myös kyberhyökkäykset voivat olla ja miten ne pahimmillaan uhkaavat yhteiskunnan toimintaa. Hiljattain olemme nähneet muun muassa laajan palvelunestohyökkäyksen Nordeaan sekä havainneet poikkeuksellisen paljon GPS-häirintää itärajalla.

Tällä hetkellä suomalaisen yhteiskunnan kokonaisvaltaisesta puolustamisesta kyberympäristössä ei vastaa mikään taho yksiselitteisesti vaan toimivaltuudet hajaantuvat. Kysyn hallitukselta: miten parannamme kyberpuolustustamme ja sen valtiollista koordinaatiota ja johtamista?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Harakka, olkaa hyvä.

16.15 **Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän lämpimästi tästä kysymyksestä, sillä kyberturvallisuus on ollut asia, joka myöskin tässä salissa on ollut suuren huolen ja toiveiden kohteena.

Nyt valmistelemme Venäjän hyökkäyksestä johtuvaa uutta ajankohtaiskatsausta, ja siinä yksi tärkeä osa tulee olemaan kyberturvallisuus, ja siitä vastaa digitalisaation, datahallinnon ja julkisen hallinnon ministerityöryhmä. Se nimenomaan pystyy vastaamaan siihen kysymykseen, että meillä on olemassa selkeä johtamisjärjestelmä ja selkeät varautumiset kyberhyökkäysten osalta.

Kaikki se, mitä Ukrainassa on tapahtunut viimeisten vuosien aikana, on ilmiötasolla koettu ja torjuttu myös Suomessa. Meillä on järjestelmä, jossa liikenne- ja viestintäministeriöön sijoitettu kyberturvallisuusjohtaja on vastuussa tilannekuvasta ja alan yhteistyöstä, ja häiriön sattuessa liikenne- ja viestintäministeriö hoitaa koordinaation koko valtioneuvoston, [Puhemies koputtaa] koko julkisen hallinnon tasolla. [Puhemies: Kiitoksia.] Olemme myöskin lisäämässä resursseja kyberturvallisuuteen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Räsänen, olkaa hyvä. — Mikrofoni.

16.16 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on useita kertoja sisäministeriltä kysytty tästä valmiuslain ja rajaturvallisuuslain uudistamisesta. Ja kysyn nyt vielä: voitteko varmistaa sen, että saamme pikaisesti, ja minkälaisella aikataululla saamme ne säädökset, joilla voimme varmistaa, että tällaista aggressiivista maahantuloa, muuttoliikkeitä ei käytetä hybridivaikuttamisen välineenä, että voidaan turvapaikanhaku yksinkertaisesti tilapäisesti keskeyttää?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.17 **Sisäministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin kerroin ja niin kuin oikeusministeri Henriksson tässä kertoi, todellakin nyt ollaan lähdössä liikkeelle toisaalta valmiuslain uudistamisessa niin, että irrotetaan siitä se osa, jolla

voidaan nämä hybridiuhkat myös ottaa sinne selkeästi yhdeksi kriteeriksi valmiuslain käyttöönotolle, ja toisaalta me olemme tutkineet sitä muuta lainsäädäntöä sisäministeriön toimialalla esimerkiksi rajalakiin liittyen. Näitä kaikkia lähdetään nyt yhdessä viemään eteenpäin.

Mutta on sitten hyvä huomata, että meillä on jo lainsäädäntöä, jonka myötä voimme toimia. Tämä ei ole kaikki uutta, vaan nimenomaan meillä on olemassa olevaa lainsäädäntöä. Meillä on tehty varautumista. Meillä on viranomaisilla olemassa suunnitelmat, miten toimia erilaisissa tilanteissa ja miten torjua erilaisia uhkia. Siinä mielessä me emme mitenkään aloita tyhjästä, vaan paljon on tehty, mutta totta kai me tiedämme, [Puhemies koputtaa] että koko ajan täytyy tarkastella, että asiat ovat ajan tasalla myös lainsäädännön osalta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta, olkaa hyvä.

16.18 **Piritta Rantanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ukrainan tilanne aiheuttaa nyt paljon huolta ja epävarmuutta myös suomalaisissa, ja käsissämme onkin monenlaisia uusia uhkia. Suomalaisilla on kova tahto auttaa ukrainalaisia monin eri tavoin. Meillä on esimerkillisesti toimivia järjestöjä, jotka tekevät todella tärkeää työtä pakolaisten auttamiseksi niin Ukrainan naapurimaissa kuin Suomessakin.

Puolalla ja muilla naapurimailla on nyt iso rooli tämän hetken pakolaisten hallinnassa. Perheet hajoavat, ja ihmisiä joutuu paikkoihin, joihin he eivät halua. Millainen on Puolasta tullut viesti tilanteen hallinnasta, ja voimmeko tehdä jotakin ihmiskaupan estämiseksi tässä kamalassa tilanteessa niin EU:n sisällä kuin Suomessakin?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.19 **Sisäministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos tärkeästä kysymyksestä.

Me tiedämme, että kriisiä myös käytetään hyväksi, ja sen takia valitettavasti tässäkin kriisissä olemme kuulleet ja tiedämme, että tällaisia tapauksia, missä esimerkiksi ihmiskauppaa harjoitetaan ja rikollisjärjestöt hyödyntävät tätä kaoottista ja sekasortoista tilannetta, on jo olemassa.

Me olemme Suomessa varautuneet tähän. Yhtä lailla EU-maat yhdessä ovat varautuneet tähän, ja esimerkiksi ihmiskaupan vastainen yksikkö tekee nyt valtavasti työtä sen osalta, että voimme torjua tällaiset ihmiskauppayritykset. Ja tästä keskustelua käydään: Interpol on tässä tietysti myös aktiivinen, Frontex elikkä EU:n yhteinen rajavirasto ja muut viranomaiset, Europol ja niin edelleen, tekevät tiiviisti yhteistyötä siinä, että pystymme niitä lieveilmiöitä, jotka tällaisiin kriiseihin aina liittyvät, [Puhemies koputtaa] torjumaan mahdollisimman paljon.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

16.20 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hybridivaikuttamisen uhka on kasvanut niin Suomen rajoilla kuin rajojen sisäpuolellakin. Käytännössä Rajavartiolaitos on valtiomme silmät ja suoja yli 1 300 kilometriä pitkällä itärajalla. Maailmantilanne on muuttunut ja riskit kohonneet siitä, kun Rajavartiolaitoksen resursseista viimeksi

linjattiin budjettipäätösten yhteydessä. Kova tarve lisärahoitukselle on nyt itsestäänselvyys, jotta vahti pelaa ja käytössä on riittävästi laadukasta sekä kehittynyttä kalustoa.

Kysyn asianomaiselta ministeriltä: onko hallitus valmis lisäämään Rajavartiolaitoksen rahoitusta ja näin parantamaan maamme valmiutta huolehtia rajaturvallisuudesta, vai mennäänkö eteenpäin pelkän uskon ja toivon varassa, varautumatta tilanteen edellyttämällä tavalla, eritoten itärajalla?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Pääministerin sijainen, ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.21 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei mennä vain uskon eikä toivon varassa, vaan suomalainen rajaviranomainen ja Rajavartiolaitos tekee erinomaista työtä. Sitä on pitkään tehty myös erittäin hyvässä ja rauhanomaisessa yhteistyössä rajan yli, mutta tilanne on nyt muuttunut. Venäjän hyökkäyssodan jälkeen meillä on väistämätön tarve katsoa kokonaisturvallisuuttamme uudella tavalla.

On tämän salin keskustelun kuvan mukaista myös se valmistelu, jota hallitus tekee kehyksistä, talouden raamista ja tulevien vuosien menoista — viittaan siis siihen, että on itsestään selvää, että puolustusmenot ovat erityisen vakavan tarkastelun alla, mutta niin on myös kokonaisturvallisuus, johon kuuluvat rajaviranomaiset ja rajaturvallisuus ja myös tämä täällä salissa esiin noussut kyberhyökkäysten uhka.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

16.22 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä nostettiin esiin tämä kybervaikuttaminen, ja tosiaan nythän Finanssivalvonta on kertonut, että meillä on jo tämän sodan seurauksena monia toimijoita ja palveluntarjoajia, joilla nämä uhkat ovat kasvaneet. On tärkeää tietysti tämä koordinaatio, mutta vielä tärkeämpää on se, että Suomi varautuu, Suomi seuraa ja ennen kaikkea pyrkii estämään nämä hyökkäykset. Kysymykseni onkin: millä tavalla me varmistamme sen, että näitä hyökkäyksiä pystyttäisiin vähentämään ja meillä tulisi niistä myöskin aina ajankohtainen tieto? Toisaalta myöskin on kysymys siitä, että montaa suomalaista huolettaa tällä hetkellä, mihin kaikkeen tässä pitää oikein varautua. Millä tavalla hallitus seuraa tätä kaikkea keskustelua ja tapahtumia?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Harakka, olkaa hyvä.

16.23 **Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka** (vastauspuheenvuoro): Edelleen kiitos erittäin tärkeästä kysymyksestä. — Tällä hetkellä tilanteemme kyberhyökkäysten osalta on tavanomainen. Ja kuitenkin, kuten tässä on jo todettu, varautumista tehdään koko ajan. Siinä on luonnollisesti kaksi tärkeää seikkaa, joista toinen on resurssit ja toinen on lainsäädäntö.

Ensinnäkin resursseista: me emme ole nyt tilanteessa, jossa yhtäkkiä huomaisi kyberturvallisuuden tarpeen, vaan teimme jo viime kesänä kaksikin hallituksen periaatepäätöstä, joissa nimenomaan käytiin läpi tietoturva kriittisillä sektoreilla, ja sieltä meillä on jo nyt tietoa, mitkä ovat ne resurssitarpeet kautta valtion ja julkisen hallinnon.

Lainsäädännön osalta meillä tilanne on kunnossa, mutta meillä on erittäin tärkeä lainsäädäntöhanke, jossa otamme mallia poliisin, Tullin ja Rajavartioston erinomaisesta yhteistyöstä muilla sektoreilla, myöskin täällä kyberosastolla, niin että yhteiset johtojärjestelmät, yhteiset resurssit [Puhemies koputtaa] ja tällä tavoin yhteinen tehostaminen myös viranomaispuolella olisivat entistäkin parempia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Myönnän vielä yhden lisäkysymyksen tähän kysymykseen ja siihen vastauksen. — Edustaja Ronkainen, olkaa hyvä.

16.24 **Jari Ronkainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hybridivaikuttamiseen kuuluvat myös tiedustelu ja mielipidevaikuttaminen, joita takuulla tehdään parasta aikaa Venäjän hallinnon toimesta myös Suomessa. Allegro-juna tuo päivittäin satoja venäläisiä Suomeen. Heillä on maahantulon lailliset edellytykset, eivätkä he suurilta osin ole turvapaikanhakijoita.

Kysymys kuuluukin: Tiedämmekö kaikkien motiivit? Jos maahantulon edellytykset täyttyvät, meillä ei juurikaan ole keinoja näitä motiiveja tutkia. Joukossa voi kuitenkin olla heitä, joiden motiivit eivät Suomen etujen kannalta ole hyväksyttäviä. Arvoisa sisäministeri, miten pidätte huolta siitä, että Suomeen parasta aikaakin saapuvien venäläisten motiivit eivät ole esimerkiksi tiedustelu tai vaikuttaminen Putinin nimissä? [Sanna Antikainen: Tärkeä kysymys!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.25 **Sisäministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Allegro-juna tosiaan kulkee. Matkustajamäärät ovat itse asiassa tällä viikolla vähentyneet viime viikosta, ja Allegro-junaanhan ei pääse, ellei ole asianmukaisia asiakirjoja. Tietysti me tiedämme siis, keitä sieltä junasta tulee. Ja meillä on, niin kuin kysyjäkin totesi, toisaalta tiedustelupalvelu, toisaalta niitä viisumeja tai oleskelulupia haettaessa me olemme ihmisten taustoja selvittäneet. Siinä mielessä meillä on hyvä käsitys siitä, kuka junaa käyttää.

On myös hyvä huomioida, että valtaosa Allegro-junalla tulleista jatkaa suoraan lentokentälle ja siitä eteenpäin kolmansiin maihin. Siellä on paljon sellaisia venäläisiä, jotka asuvat pysyvästi jossain muussa Euroopan maassa. He ovat siellä töissä, heillä on siellä perhe, heillä on siellä elämä, ja he palaavat nyt sinne omiin koteihinsa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys Puolustusvoimien lisärahoituksesta (Jukka Kopra kok)

Suullinen kysymys SKT 42/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Siirrymme seuraavaan kysymykseen. — Edustaja Kopra, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.27 **Jukka Kopra kok:** Arvoisa herra puhemies! Venäjän aloittama hyökkäyssota Ukrainaan on muuttanut Euroopan turvallisuusjärjestystä kenties pysyvästi. Saamme kiittää edeltäjiämme siitä, että Suomen puolustuskyvystä on pidetty vahvasti kiinni laajalla asevelvollisuusarmeijalla ja modernilla kalustolla. On ollut viisasta säästää maanpuolustus kovimmilta sopeutustoimilta.

Muuttunut turvallisuustilanne edellyttää kuitenkin maanpuolustuksen resurssien uudelleenarviointia ja lisäämistä. Kokoomus on esittänyt, että tuleville vuosille tarkoitettuja puolustusmateriaalihankintoja aikaistettaisiin. Suomalaisten kova maanpuolustustahto on lisännyt kiinnostusta kertausharjoituksia ja maanpuolustusjärjestöjen toimintaa kohtaan, ja tämäkin edellyttää lisärahoitusta. Kysyisinkin puolustusministeriltä: milloin hallitus tuo eduskuntaan esityksen lisätalousarviosta, jolla osoitetaan rahaa Puolustusvoimien materiaalihankintojen lisäämiseen ja aikaistamiseen, kertausharjoituspäivien lisäämiseen [Puhemies koputtaa] sekä reserviläisjärjestöjen rahoituksen parantamiseen?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kaikkonen, olkaa hyvä.

16.28 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näissä asioissa valmistelu on käynnissä. Pääesikunnan kanssa puolustusministeriö parhaillaan valmistelee esitystä valtiovarainministeriölle ja hallitukselle, ja tässä on kahden sarjan esityksiä: toiset ovat nopeampia toimenpiteitä, jotka tuodaan seuraavaan lisätalousarvioon, ja tulen tekemään esityksiä myöskin sitten tulevien vuosien tason nostoksi. Tarpeita on sekä materiaali- että henkilöstöpuolella. Tulen esittämään myös kertausharjoitusten lisäämistä. Samoin maanpuolustusjärjestöissä todella kasvanut maanpuolustustahto näkyy, kiinnostusta on, ja tulen esittämään lisärahoitusta myös sinne. Eli asia on työn alla.

2.3. Suullinen kysymys Suomen ja Ruotsin puolustusyhteistyöstä (Johan Kvarnström sd)

Suullinen kysymys SKT 43/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tähän samaan asiakokonaisuuteen, puolustuspoliittiseen tilanteeseen, liittyen on toinen kysymys. — Edustaja Kvarnström, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.29 **Johan Kvarnström sd:** Ärade talman! Ukraina behöver allt stöd i dessa tider, och Finland har svarat på Rysslands avskyvärda agerande och gjort det framför allt som en del av Europeiska unionen. Samtidigt är och förblir Sverige vår närmaste vän, det grannland som vi har mest fördjupat samarbete med. Det säkerhetspolitiska läget har förändrats i

grunden men det här samarbetet består och ska ständigt utvecklas, precis som det nordiska samarbetet i stort.

Arvoisa puhemies! Ukrainan tuen tarve on valtava, ja humanitäärisen avun tarve tulee vain korostumaan kriisin jatkuessa. Suomi on vastannut Venäjän hyökkäyssotatoimiin osana Euroopan unionia ja tarjonnut apua myös itsenäisesti. Suomella ja muilla Pohjoismailla on ollut jo pitkään toimivaa yhteistyötä, mutta erityisesti Suomen ja Ruotsin kahdenvälistä yhteistyötä on syvennetty viime vuosien ajan erityisesti puolustuksen saralla. Kysynkin puolustusministeri Kaikkoselta: Miten Suomen ja Ruotsin puolustusyhteistyön sujuvuus toimii uudessa tilanteessa ja turvataan myös jatkossa? Ja pitäisikö kahdenvälistä yhteistyötä laajentaa koskemaan myös humanitääristä apua kriisitilanteissa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kaikkonen, olkaa hyvä.

16.30 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme todella tiivistäneet kumppanuuksia viime vuosien aikana, ja voin sanoa, että Venäjän hyökkäyksen alettua tämä yhteistyön merkitys korostuu, ja sitä olemme edelleen tiivistäneet ja tiivistämässä. Olemme sopineet, että tiivistämme yhteistyötä Yhdysvaltain kanssa mutta myös Ruotsin kanssa, mihin viittasitte, ja samoin pohjoismainen yhteistyö on hyvin aktiivista. Voin sanoa, että ruotsalaisen kollegani Peter Hultqvistin kanssa olen tavannut viitisenkymmentä kertaa tämän ministerikauden aikana, ja kriisin alettua olemme olleet vielä puhelinyhteydessä lähes päivittäin. Viimeksi maanantaina ruotsalaiset olivat täällä päivänä, jolloin meillä oli yhteinen harjoitus.

Eli yhteistyö on erittäin tiivistä, ja käymme keskustelua myös siitä, miten voisimme edelleen tiivistää tätä yhteistyötä. Siinä on muutamia ajatuksia olemassa. Uskon, että tulemme ottamaan uusia askelia tällä rintamalla edelleenkin.

Tuo humanitäärinen apu on ehkä enemmän ministeri Haaviston toimialaa, mutta sielläkin voi aivan hyvin olla mahdollisuuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Edustaja Kopra, olkaa hyvä.

16.31 **Jukka Kopra kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäläisten Suomesta ostamien kiinteistöjen määrä on kasvanut rajusti viime vuosina. Vuonna 20 kauppoja syntyi noin 120, viime vuonna noin 215 ja tänä vuonna tammi—helmikuussa yli 50. Tahti varmasti on nyt hidastunut, mutta se on ollut kiihtyvä näihin päiviin asti. Vaikka suurin osa näistä kaupoista on varmasti ihan tavallisten suomalaisten ja venäläisten normaalia kaupankäyntiä, tiedossa on kuitenkin tapauksia, jotka herättävät kysymyksiä kansallisen turvallisuuden näkökulmasta. Maanomistus esimerkiksi Fingridin sähköverkon lähistöltä, sotilaslentokenttien lähistöltä ja puolustusvoimien harjoitusalueiden likeltä voi altistaa meidät hybridiuhille.

Kysyisinkin hallitukselta: Aiotteko ryhtyä toimiin, joilla pidetään huolta siitä, etteivät kansallisen turvallisuuden kannalta tärkeät maa-alueet päädy Putinin hallinnon tai hänen

lähipiirinsä haltuun? Pitäisikö mahdollistaa jo tehtyjen maakauppojen purkaminen joiltain osin tai myytyjen maa-alueiden pakkolunastaminen kansallisen turvallisuuden nimissä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kaikkonen, olkaa hyvä.

16.32 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on tuoreehko lainsäädäntö, joka säätelee näitä maakauppoja, ja meillä on näin ollen entistä paremmat työkalut puuttua epäilyttävään toimintaan, ja uskon, että lainsäädännön olemassaolo sinällään jo ennaltaehkäisee haitallista toimintaa. Viranomaiset seuraavat hyvin tarkasti näinä aikoina — toki muutenkin, mutta ehkä alleviivaten näinä aikoina — onko jotakin sellaista epäilyttävää toimintaa, mihin pitäisi puuttua, ja olen kyllä aika luottavainen, että puututaan kyllä, jos aihetta on.

Eduskunnan valiokunnalle on toimitettu selvitys tämän lainsäädännön toimivuudesta viime vuoden lopulla, ja siinä on todettu joitakin parantamisen paikkoja. Lainsäädäntö voisi olla vielä hieman tiiviimpi, ja olen käynnistänyt lainsäädännön uudistamishankkeen, jossa edelleen tiivistetään ja tilkitään mahdollisia porsaanreikiä, mitä nykyisessä lainsäädännössä on.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Pelkonen, olkaa hyvä.

16.33 **Jaana Pelkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Yleisradion teettämä tuore kysely kertoo, että enemmistö suomalaisista, 62 prosenttia, kannattaa Suomen liittymistä Naton jäseneksi. Tämä on historiallista ja selkeä ja kirkas viesti. Kysyn: mitä ajatuksia tämä on herättänyt hallituksen piirissä, ja koska eduskunnalle annetaan aiheeseen liittyvä selonteko?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Haavisto, olkaa hyvä.

16.34 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan selvä, että Venäjän hyökkäys Ukrainaan on herättänyt paitsi huolta suomalaisissa myöskin ajatuksen siitä, miten meidän puolustuksemme vastaavassa tilanteessa toimisi, ja myöskin kysymyksen siitä, että jos asevalikoimaan lisätään vaarallisia kemiallisia aseita tai ydinaseita, mitä se merkitsisi sellaisen maan turvallisuudelle, joka joutuu hyökkäyksen kohteeksi. Tämä on hyvää ja tärkeää keskustelua, jota Suomessa nyt käydään.

Tämänkin vuoksi hallitus on aloittanut selontekoprosessin — olemme jo ensimmäiset tapaamisemme pitäneet. On myöskin meidän valmiusasioitamme lisäävä työryhmä ja huoltovarmuuteen keskittyvää työtä hallituksen piirissä. Noin kolme viikkoa tulemme tekemään tätä työtä, ja sitten huhtikuun alussa tämä tuotos, aika tiivis sellainen, tullaan antamaan eduskunnalle, ja sen jälkeen valiokunnilla — kaikilla valiokunnilla toivottavasti — on mahdollisuus käydä näistä teemoista keskustelua. Tämä on tärkeää keskustelua, ja on tärkeää, että siinä on eduskunta mukana.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Vähämäki, olkaa hyvä.

16.35 **Ville Vähämäki ps** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Kysymykseni koskee budjettia ja käytännössä sitä, että meillä on kaksi vanhenevaa valvontalentokonetta ja niillä ei ole tilausvaltuuksia eikä budjettia ja niiden käyttöikä tulee vuonna 2025 täyteen, eli ne todellakin pitäisi nopeasti uusia. Aiotteko nyt tässä tulevassa uudessa lisäbudjetissa — näin kainosti toivon toki — näille valvontalentokoneille sinne tilausvaltuuden myöntää ja myöskin budjetin?

Lopuksi totean vielä, kun tässä hiukan on aikaa, niin me on havaittu, että maanpuolustukseen vaaditaan uusia kyvykkyyksiä. Niitä täytyy kyetä kehittämään yhdessä myöskin meidän yliopistojen ja teknologiateollisuuden kanssa. Miten tämä otetaan huomioon sitten tulevissa budjeteissa myöskin?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko.

16.36 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämänkin kyselytunnin aikana useat teemat liittyen tähän Suomen kokonaisturvallisuuteen ovat olleet semmoisia aihepiirejä, joiden yhteydessä on myös hintalappu. Ja nyt tänään tuoreimmillaan tämän varautumisen ministerityöryhmän kokouksessa olemme tehneet linjauksen maatalouden, siis suomalaisen kotimaisen ruoan, varmistamisesta ja maatalouden hätäapupaketista, 300 miljoonan euron sitoumuksesta. Se ei toki yksin riitä, vaan myös markkinoiden on toimittava. Nyt lähiaikoina on tarkasteltava, onko tehtävä ylimääräinen lisätalousarvio. Normaali aikataulu olisi toukokuu — tehdäänkö sitä jo aiemmin, se on myös mahdollista. Tämä myös tähän aiempaan keskusteluun viitaten, jossa pohdittiin Puolustusvoimien määrärahoja ja muitakin akuutteja menotarpeita.

Kysymys näistä valvontalentokoneista, joiden tulkitsin liittyvän Rajavartiolaitoksen pyyntöihin, oli erityisen tarkassa keskustelussa, kun tapasimme kahdenvälisissä neuvotteluissa sisäministeriön kanssa. Siinä yhteydessä toivoin tämän keskustelun jälkeen, [Puhemies koputtaa] että Rajavartiolaitos toimittaisi valtiovarainministeriölle tarkan arvion siitä, miten akuutti tuo tarve on, mikä hyöty näistä koneista olisi — ja kyllä, olen valmis tarkastelemaan tätä tilausvaltuutta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Häkkänen, olkaa hyvä.

16.37 **Antti Häkkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on nyt monta palloa ilmassa turvallisuuspoliittisesti. On hirmu tärkeää, että kun eduskunnalle nyt tuodaan päätettäväksi kyllä vai ei Natoon ja sitten aika paljon näitä tähän kokonaisturvallisuuteen liittyviä yksittäisiä lainsäädäntöhankkeita maakaupoista, kenties kaksoiskansalaisuudesta, rajaturvallisuudesta ja monista muista, nämä prosessit pysyvät nyt jotenkin selkeinä ja ne esitykset tulevat nopeasti tänne eduskuntaan. Kysymykseni kuuluu: Nyt kun viime päivinä on hieman ollut ilmassa sellaista tästä selonteosta, jonka ydintarkoitus oli kerätä plussia ja miinuksia tästä Nato-ratkaisusta, että nyt sinne tuleekin kaikki mahdolliset asiat, niin voiko ulkoministeri nyt varmistaa ja vakuuttaa eduskunnalle, että siinä kuitenkin pysytään asiassa, itse asiassa Nato-ratkaisussa, sen hyödyissä, kenties haitoissa, [Puhemies koputtaa] ja nämä muut asiat pidetään vähän vähemmällä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Haavisto, olkaa hyvä.

16.38 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri niin kuin edustaja Häkkänen sanoi, on monta palloa ilmassa, ja valitettavasti olemme tilanteessa, jossa joudumme katsomaan turvallisuutta hyvin monesta perspektiivistä: huoltovarmuudesta, energiahuollosta ja kaikesta tästä. Näitäkään kysymyksiä ja keskusteluja ei voi välttää. Samaten tämän Nato-kysymyksen ja Nato-yhteistyön lisäksi on harkittava ja katsottava kahdenvälistä yhteistyötä — Ruotsi on täällä mainittu, yhtä lailla Ison-Britannian kanssa ja Yhdysvaltojen kanssa — ja on hyvä, että eduskunta saa näistä ajankohtaisen tilannekuvan, siitä, miten nämä eri yhteistyömuodot tällä hetkellä menevät ja mitä turvallisuutta ne voivat Suomelle tarjota. Taikka se viimeaikainen keskustelu, joka Euroopan unionissa on käyty tämän solidaarisuus-, yhteisvastuulausekkeen 42.7 ympärillä — nämä tulevat kaikki olemaan osa tätä selontekoa. Mutta totta kai Nato-kysymys ja suhteen kehittäminen Natoon ovat siinä fokuksessa. Selontekoa täällä eduskunnassa ymmärtääkseni sitten käsitellään ulkoasiainvaliokunnassa, joka kerää nämä muut elementit siihen, mutta varmasti osaa sitten fokusoitua niihin tärkeisiin elementteihin, joita tässä turvallisuuden kannalta nähdään. Tämä on se tämänhetkinen prosessikuvaus, [Puhemies koputtaa] ja uskon, että se palvelee tätä tarkoitusta, johon viittaatte.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja al-Taee.

16.39 **Hussein al-Taee sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Paljon puhutaan huoltovarmuudesta ja kriisinsietokyvystä. Minä mietin tosi paljon ihmisen kriisinsietokykyä, resilienssiä. Tällä hetkellä hoitoalalla, sote-alalla ylipäänsä, opiskelijat miettivät tulevaisuuttaan. Moni pohtii alan vaihtoa jo opiskeluvaiheessa. Meidän hoitoala ja sote-ala voivat todella huonosti.

Ministeri Lindén, pandemia takana, hoitajat ja sote-ala voivat jo huonosti, uutta kriisiä pukkaa — miten me pidetään huolta näistä meidän kriittisistä ihmisistä, meidän selkärangasta, ja heidän tulevaisuudestaan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lindén, olkaa hyvä.

16.40 **Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella asian ytimeen menevä kysymys. Meillä on neljän kriisin kokonaisuus: korona, sen aiheuttama hoitovelka, mahdollisesti uhkaava työtaistelu ja sitten Ukrainan kansainvälisestä kriisistä, sodasta siellä, aiheutuvat toimenpiteet. Me olemme hyvin pitkälti nyt riippuvaisia siitä, kuinka meidän hoitohenkilöstö, eri ammattiryhmät siellä, lääkärit jaksavat tässä tilanteessa. Me tuemme tietenkin heitä kaikilla mahdollisilla tavoilla. Tietysti palvelujärjestelmässä itsessään, joka meillä on kuntayhtymäpohjainen, tehdään kehittämistyötä. Meillä on sosiaali- ja terveysministeriön johdolla meneillään monta hanketta, joilla me osaltamme tuemme heitä. Me olemme luoneet semmoisen kokonaisuuden, jolla tätä hanketta johdetaan viiden erityisvastuualueen kautta niin, että siellä ei olla siiloissa erillään toisistaan vaan pyritään saamaan tämä kokonaisuus pysymään erittäin vakaana tässä tilanteessa. Itse rohkaisen tässä meidän henkilökuntaa. Kaikilla tavoilla tuemme heitä ja pyrimme luomaan heille vakaat työolot sinne, [Puhemies koputtaa] jotta tämä asia onnistuu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz.

16.41 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Pelkonen kysyi teiltä, ulkoministeri Haavisto, Natosta, ja te vastasitte pohdittavan, miten toimisimme erilaisissa tilanteissa, jos kimppuumme hyökättäisiin. Tämän johdosta haluan sanoa, että minulle Nato-jäsenyys merkitsisi ennen kaikkea pidäkettä, jotta meidän kimppuumme ei hyökättäisi.

Mutta puhemies, edustaja Kvarnström nosti esiin humanitäärisen avun Ukrainalle, ja siitä haluan kysyä. Ukraina taistelee urheasti olemassaolostaan, ukrainalaiset elämästään. Tuhannet suomalaiset organisoivat, keräävät apua. Lukuisat järjestöt tekevät tätä työtä, vievät myös apua perille. Kysyn samaa, mitä olen kysynyt aikaisemminkin: eikö valtiovalta voisi tässä tilanteessa tehdä enemmän? Puhun siis humanitäärisestä avusta. Eikö valtiovalta voisi vaikka vuokrata kuljetuskoneen ja organisoida sitä kautta järjestäytyneesti tämän kansalaistoiminnan lisäksi apua Ukrainaan, Ukrainan rajoille?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Haavisto.

16.42 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin tärkeää keskustelua, ja ensinnäkin olen aivan samaa mieltä edustaja Zyskowiczin kanssa siitä, että suomalainen kansalaisyhteiskunta on näyttänyt tässä voimansa: on pieniä ja suuria toimijoita, ja Ylen valtavan hieno konsertti keräsi kuusi miljoonaa euroa. Tämä osoittaa sen, että tämä teema on hyvin lähellä suomalaisten sydäntä.

Nyt se apu, jonka valtiovalta voi tässä antaa rahallisen avun lisäksi, jota olemme antaneet, on se, että yritämme auttaa tässä koordinaatiossa. Yritämme tuoda ne Ukrainan hallituksen pyynnit ja Puolan sekä Moldovan hallitusten toivomukset näiden kansalaisjärjestön tietoon ja koordinoida sitä niin, että oikeanlaista apua menee oikeaan paikkaan. Tällaisessa tilanteessa, jossa on valtava auttamisen halu ja paljon yksittäisiä toimijoita, tässä koordinaatiossakin on oma työnsä, ja olemme välittäneet viestejä järjestöille siitä, mitä apua tarkkaan tarvittaisiin — tarvitaanko lääkkeitä, tarvitaanko vaatteita, tarvitaanko suojaa — mikä on tämä keskeinen asia. Ja olemme jo valmistautuneet tietenkin siihen, että jos esimerkiksi näitä sairaala-, lääkintävälinetelttoja, kaikkea tätä tarvitaan enemmän, niin siihenkin on valmiutta. Valitettavasti siellä [Puhemies koputtaa] siviilit ovat edelleen pommitustenkin alla.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Meri, olkaa hyvä.

16.43 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitän, arvoisa puhemies! Turvallisuus puhuttaa nyt jokaista suomalaista. Keskustelimme tuossa perussuomalaisten alkuperäisessä kysymyksessä sisäisestä turvallisuudesta ja rajaturvallisuudesta. Ja en kyllä, ministeri Mikkonen, vieläkään saanut selkeää käsitystä, jota suomalaiset nyt varmasti odottavat, että mahdollistaako nykylainsäädäntö sen, että me emme ota turvapaikkahakemuksia vastaan hybridihyökkäystilanteessa. Meillä ei ole aikaa odottaa mahdollisesti sinne syksylle, kuten mediassa on ollut viitteitä teidän lainsäädäntövalmisteluun, joka kylläkin näyttää siltä, että te valmistelette uutta turvapaikkahakujärjestelmää, joka olisi ehkä nopeutettu.

Toinen kysymys: Toitte esille, että me tiedämme, keitä täällä on, mutta suojelupoliisi on ainakin lakivaliokunnalle viime syksynä antanut lausunnon, että jopa terrorismivalvonnassa he joutuvat priorisoimaan resurssien vuoksi. Ja kysyn suojelupoliisin resursseista: onko tulossa lisää, varsinkin tässä tilanteessa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.45 **Sisäministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tuossa kyselytunnin alkupuolella, kun puhuttiin hybridivaikuttamisesta, kerroin, olemme varautuneet erilaisiin tilanteisiin, myös tällaiseen välineellistämisen tilanteeseen. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Ja silloin, riippuen siitä, minkä tyyppinen se tilanne on, siihen vastataan tietysti sillä vasteella, mikä mihinkin tilanteeseen sopii. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Ja esimerkiksi rajanylityspaikkoja voidaan sulkea siinä määrin kuin se on tarpeellista, jotta näitä ihmisiä ei käytetä hyväksi.

Mutta sitten on hyvä muistaa, että samalla tavalla kuin sodassa, myös tässä sisäisessä turvallisuudessa on erilaisia kansainvälisiä sopimuksia. Kuten sodassa se, että siviileitä ei ammuta, siviilikohteita ei tuhota, niin samalla tavalla meillä on olemassa sopimukset siitä, että turvaa voi ihminen hakea. Ja silloin me tietysti varmistamme, että näitä sopimuksia sinänsä noudatetaan niin, että meillä on olemassa joku paikka, mistä sitä turvaa voidaan hakea. [Puhemies koputtaa] Mutta silloin, kun puhutaan välineellistämistilanteesta, on kyse eri asiasta kuin tällaisesta aidosta turvapaikanhausta. [Ben Zyskowiczin välihuuto — Leena Meren välihuuto]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

16.46 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksi seuraus Kremlin tuomittavasta hyökkäyssodasta on ollut se, että Euroopassa on herätty oman puolustuksen vahvistamiseen eri maissa. Saksan ilmoitus massiivisesta lisäpanostuksesta lienee tästä merkittävin esimerkki. Tämä on hyvä asia ja tervetullutta Euroopan turvallisuuden kannalta. Se vahvistaa myös Naton eurooppalaista pilaria — hyvä sekin huomioida, ja syytä huomioida, kun Suomen asemaa jatkossa pohditaan.

Tämä Euroopassa tapahtuva puolustuksen varustautuminen korostaa myös puolustusmateriaaliyhteistyön hyötyjä ja tarvetta, ja olisin kysynyt: miten Suomi edistää sitä, että Euroopassa tehdään mahdollisimman tehokasta yhteistyötä puolustuksen kehittämisessä myös materiaalin näkökulmasta?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kaikkonen, olkaa hyvä.

16.47 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on niitä alueita, joissa EU on ottanut askelia ja tulee ottamaan askelia edelleenkin, elikkä tutkimukseen, kehittämiseen, erilaiseen materiaaliyhteistyöhön on saatu jo aika huomattavakin määrä erilaisia hankkeita liikkeelle. Suomikin on niistä monessa mukana.

On myös todettava se, että EU:ssa on valmisteltu puolustusyhteistyön kehittämisasiakirjaa, niin sanottua strategista kompassia, ja se on edennyt nyt sillä tavalla hyvin, että tällä hetkellä näyttää siltä, että se voitaisiin itse asiassa ensi viikolla hyväksyä. Se toki varmistuu ensi viikolla, mutta tällä hetkellä näyttää siltä. Tulemme ottamaan askelia kohti yhä tiiviimpää yhteistyötä puolustuksen saralla, ja tähän kokonaisuuteen kuuluu myöskin materiaaliyhteistyö.

Tämän lisäksi: viittasin tuossa aikaisemmin erilaiseen kahdenväliseen yhteistyöhön, ja ehkä tässä voi erikseen mainita, että Yhdysvaltain kanssa katsotaan tätä materiaalipuolen yhteistyötä myöskin lähiaikoina.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

16.48 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin kysyä valtiovarainministeriltä: mitä teidän mielestänne tarkoittaa raja-asemien sulkeminen olemassa olevien lakien mukaan, ja uskotteko, että se käytännössä estää laajamittaisen maahantulon?

Ja toinen kysymys, arvoisa valtiovarainministeri: tässä nykytilanteessa tulisiko Suomi—Venäjä-seuran rahoitus ja avustukset siirtää suoraan reserviläisjärjestöille?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pääministerin sijainen Saarikko, olkaa hyvä.

16.49 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnan pelisääntöjen mukaisesti näihin kysymyksiin vastaavat ensisijaisesti vastuuministerit. Nämä molemmat teemat ovat aiheita, joita on hallituksen sisällä toki käsitelty.

Mitä tulee tässä nyt kerta toisensa jälkeen perussuomalaisten esiin nostamaan huoleen ja erittäin tärkeään asiaan, onko Suomi suojannut itsensä sellaisen tilanteen varalta, jossa meihin kohdistuu ulko- ja turvallisuuspoliittinen uhka, joka toteutetaan esimerkiksi ihmismassoja vyöryttämällä Suomeen: kyllä, Suomi tekee kaikkensa, on varautunut, ja sellaisen tilanteen tämä maa haluaa estää ja kykenee estämään. Tämän haluan sanoa koko hallituksen puolesta hyvin painokkaasti myöskin sillä tiedolla, että pääministerin kutsusta kaikki eduskuntapuolueet ovat olleet tätä teemaa käsittelemässä viime viikolla [Antti Lindtman: Tällä viikolla!] — korjaan: tämän viikon alussa. Jos oikein olen ymmärtänyt, tuo kokous on ollut sellainen, jossa aihe on nauttinut myös laajaa eduskunnan yksituumaisuutta. [Puhemies koputtaa] Tämä viesti lähetettäköön myös tämän salin ulkopuolelle: Suomi ei sellaista siedä, Suomi on sellaiseen valmistautunut, [Puhemies: Kiitoksia!] ja kyllä, Suomi löytää keinot myös sellaisen estää. [Välihuutoja]

2.4. Suullinen kysymys ukrainalaisten integroitumisesta (Mikko Kinnunen kesk)

Suullinen kysymys SKT 44/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kinnunen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.50 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa puhemies! Suomen puolustuksen tukipilareita ovat muun muassa korkea puolustustahto ja kansallinen yhtenäisyys, johon vaikuttavat myös tänne tulevat ihmiset. Ukrainasta on paennut miljoonia hädänalaisia ihmisiä, jotka

tarvitsevat monenlaista apua. On tärkeää, että tuemme tänne tulleita integroitumaan Suomeen. On monia tapoja auttaa. Järjestöjä tarvitaan.

Tänne tulee myös monen alan ammattilaisia. Tärkeä keino päästä elämän syrjästä kiinni on saada töitä. Esimerkiksi Helsingissä Ukrainasta tulleiden aikuisten ohjaamista kootaan yhdelle luukulle, jossa tulijan kokonaisosaaminen tunnistetaan ja hänet ohjataan eteenpäin töihin ja kouluun.

Arvoisa puhemies! Kysyn kuntaministeriltä: mitä hallitus aikoo tehdä sen eteen, että viranomaisten ja järjestöjen ohjaus ja tuki saadaan koottua eri kunnissa yhdelle luukulle ja että tänne tulevat ukrainalaiset [Puhemies koputtaa] integroituvat maahamme ja kansa pysyy yhtenäisenä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Paatero, olkaa hyvä.

16.51 **Kuntaministeri Sirpa Paatero** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos kysymyksistä.

On totta, että kun Suomeen tulee kiintiöpakolaisia, turvapaikanhakijoita tai nyt tällä uudella menetelmällä sitten Ukrainasta ihmisiä, niin palvelut tulevat kunnista, on se sitten terveydenhuoltoa, koulutuspaikkaa, varhaiskasvatusta. Ja tässä työssä myöskin järjestöt ja seurakunnat ovat olleet aikaisemminkin mukana ja ovat aktiivisesti nytkin. On yhteisesti koordinoitu ja viestitetty — Kuntaliitto ja sisäministeriö, valtiovarainministeriön kuntapuoli — tätä asiaa niin, että kaikki kunnat ottaisivat tästä vastuun.

Sitten meillä on vielä tässä lisänä tietenkin TEMin puolella oleva kotouttamistoiminta, joka on myöskin kuntien vastuulla. Tärkeätä on, että ihmiset, jotka tulevat sieltä Ukrainasta tällä uudella menetelmällä, rekisteröityvät, jotta me tiedämme, ketä siellä kunnissa on.

Tämän lisäksi meillä on tällä hetkellä siis meneillään myöskin mietintä siitä, mitä kautta nämä korvaukset kunnille tulevat — tulevatko ne normaalisti valtionosuuksien kautta [Puhemies koputtaa] vai niin kuin näissä muissa tapauksissa erillisenä rahoituksena.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Myönnän vielä alkuperäisen kysymyksen esittäjälle lisäkysymyksen. — Edustaja Kopra, olkaa hyvä.

16.53 **Jukka Kopra kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, herra puhemies! Palataan tähän konkreettisen maanpuolustukseen.

Totesimme jo tuossa aiemmin, että suomalaisten maanpuolustustahto on hyvin korkea, ja meillä on runsaasti järjestöjä, joiden kautta tätä tahtoa voi käytännön toimintaan kanavoida. Maanpuolustuskoulutus järjestää vapaaehtoista koulutusta aiheeseen liittyen, ja myös naiset osallistuvat erittäin runsaasti näihin koulutuksiin. On kuitenkin niin, että moni nainen ja ylipäätään henkilö, joka ei ole armeijaa käynyt, miettii, millä tavoin voisi osallistua maanpuolustustyöhön ja kuinka kantaa kortensa kekoon. Erityisesti näiden henkilöiden osalta, jotka tällä tavoin vailla sotilaskoulutusta osallistuvat maanpuolustuskoulutuksen kursseille: mikä heidän tehtävänsä mahdollisen kriisin tullessa olisi? Moni nainen on tuolta kentältä viestinyt, että tähän tarvittaisiin tietoa, mitä konkreettista sitten kriisin tullen tekisi, ja kuinka valtio ja Puolustusvoimat voisivat ottaa tämän haltuun ja määrittää tarkemmin näille ihmisille [Puhemies koputtaa] hyödyllistä tehtävää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kaikkonen, olkaa hyvä.

16.54 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella meillä on Suomessa nyt moni entistä kiinnostuneempi maanpuolustuksen asioista, ja se on myönteinen asia — se koskee sekä miehiä että naisia. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kurssit ovat täyttyneet hyvää vauhtia, ja kävin toissa päivänä keskustelua yhdistyksen johdon kanssa siitä, miten tähän kasvaneeseen kysyntään voitaisiin vastata. Tulemme toimimaan tässä asiassa, osoitamme lisäresursseja, ja varmasti uusia kurssejakin saadaan sitä myötä aikaiseksi. Ja todella myös naisille on järjestöjä, jotka tarjoavat myöskin toimintaa.

Olen ajatellut toimia sillä tavalla, että kutsun nämä aihepiirin alla toimivat järjestöt kootusti ja käymme läpi, minkälaisia tarpeita, toiveita, siellä on, ja siinä yhteydessä voimme käydä läpi myös tätä esittämäänne kysymystä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys maatalouden kustannuskriisistä (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 45/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Seuraavaan aihealueeseen on kolmen ryhmän kysymyksiä. Mennään kysymykset ja vastaukset peräkkäin. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.55 **Harry Harkimo liik:** Arvoisa puhemies, ärade talman! Maatalous on ollut kriisissä jo ennen Ukrainan sotaa. Lannoitteiden ja polttoaineiden hinnat ovat karanneet käsistä. Tuottajille maksettavat korvaukset ovat jääneet kustannuksista pahasti jälkeen. Monta maatilaa on lopettanut kannattamattomina ja loput ovat melkein konkurssissa. Ensin vietiin yrittäjiltä turve, sitten suojellaan yksipuolisesti metsänomistajien metsät ja nyt on maatilojen vuoro. 300 miljoonaa euroa on paljon rahaa, mutta jos se jaettaisiin tasan maatiloille, se tekisi 6 000 euroa per maatila. Ei sillä nykyhinnoilla paljon lannoitteita tai polttoaineita osteta.

Ministeri Saarikko, olette kertonut sopineenne kaupan ja teollisuuden kanssa jotakin elintarvikkeiden hinnoittelusta tuottajien eduksi. Hyvä ministeri Saarikko, kertokaa minulle, mistä ja miten valtiovalta voi sopia markkinataloudessa pörssiyhtiöiden kanssa niin, että siihen voi luottaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.56 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on tänään tehnyt sitoumuksen siitä, että tähän energian hintojen nousun taustasta johtuvaan akuuttiin maksuvalmiuskriisiin suomalaisille maatiloille, suomalai-

seen ruokatuotantoon kohdistetaan 300 miljoonan euron tuki, aivan kuten edustaja Harkimo totesi. Olen halunnut korostaa, että se on valtion vastaantulo tähän akuuttiin kriisiin, jonka taustalla on vahvasti erityisesti energian hintojen nousu, joka vaikuttaa muun muassa lannoitteisiin, mutta pidemmän aikavälin ongelmiin tarvitaan markkinatalouden voimat mukaan — se, minkä osuuden tuottaja saa siitä ruokahuollon ketjusta, joka alkaa pelloilta ja päätyy pöytään. Ja edustaja Harkimo on aivan oikeassa: vapaassa markkinataloudessa sellaisten sitoumusten vaatiminen on melko lailla mahdotonta. Nyt kysytäänkin yhteisvastuuta ja ymmärrystä siitä, että lopulta on myös suomalaisen kaupan etu, että maassa, jossa on poikkeuksellisen [Puhemies koputtaa] korkea nimenomaan suomalaisen ruoan myynti kaupoissa, on heidänkin etunsa, että tämä ketju turvataan.

2.6. Suullinen kysymys maatalouden kriisinkestävyyden tukemisesta (Hanna Holopainen vihr)

Suullinen kysymys SKT 46/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Holopainen, Hanna.

Keskustelu

16.57 **Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Huoli viljelijöiden toimeentulosta, jaksamisesta ja kotimaisen ruoan riittävyydestä on suuri. Viljelijöitä on pikaisesti autettava selviämään tämän kriisin keskellä. Venäjän aloittama hyökkäyssota on näyttänyt, miten riippuvainen ruoantuotantomme on Venäjältä tuodusta fossiilienergiasta ja teollisista lannoitteista. Niiden hinta nousee nyt nopeasti, mikä on ajamassa todella monen viljelijän hyvin vaikeaan tilanteeseen. Ratkaisu on näistä irtautuminen. Vaihtoehtoja on jo olemassa, ja niiden käyttöönottoa on nyt vauhditettava. Tarvitsemme mittavia panostuksia ravinteiden kierrättämiseen ja uusiutuvan energian, kuten biokaasun, tuotantoon.

Kysynkin ministeri Lepältä: miten hallitus varmistaa, että maatalouden tukitoimet rakentavat uutta, kriisinkestävää maataloutta eivätkä ainoastaan vahvista nykyisiä rakenteita, jotka ovat osoittautuneet hyvin haavoittuviksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Leppä, olkaa hyvä.

16.58 **Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalainen maaseutu, suomalainen maatalous, suomalainen ruoantuotanto ovat käyneet läpi valtavan myllerryksen rakennemuutoksen myötä EU-aikana: 100 000 tilasta ollaan tultu alle 50 000 tilan. Samaan aikaan, kun tehokkuus on kasvanut, tuottavuus on kasvanut, mutta kannattavuus on heikentynyt, ja tämä on aivan relevantti kysymys ja iso ongelma, joka meillä on.

Tätä samaista asiaa sivuttiin jo äskeisessä edustaja Harkimon kysymyksessä. Me ilman muuta teemme kaikkemme sen eteen, että riippuvuus ulkopuolisista tuotantopanoksista pienenee kaiken aikaa. Se ei ole ihan maailman helpointa tehdä, jotta ruokaturva meillä säi-

lyy, mutta sitä tehdään kaiken aikaa. Siihen liittyy oma energiantuotanto, se energiapotentiaali, joka maatiloilla on tuottaa yhteiseen hyvään, myös energiaa ruoan lisäksi. Monta asiaa pystytään hoitamaan ja tuottamaan yhtä aikaa — se on äärimmäisen tärkeää — [Puhemies koputtaa] mutta keskeisintä on markkinoiden toiminta. Jos ne eivät toimi, ei myöskään uudistumiskykyä ole. [Puhemies: Kiitoksia!] Jos tilipussi on tyhjä, ei voi uudistua.

2.7. Suullinen kysymys kustannusindeksin käyttöönotosta (Peter Östman kd)

Suullinen kysymys SKT 47/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja vielä edustaja Östman, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.00 **Peter Östman kd:** Kiitos, puhemies! Vi har tre stora aktörer inom dagligvaruhandeln i Finland, och dessa tre har en oproportionerligt stark ställning i förhållande till primärproducenterna. Det här måste helt enkelt brytas om vi ska ha kvar jordbruket i Finland.

Kaupat haluavat pitkiä sopimuksia, jotka eivät ole tuottajille suosiollisia. Markkinaehtoisuudessa on nyt menty liian pitkälle, jos kauppaketjut voivat vuodesta toiseen kääriä suuret voitot, mutta viljelijällä ei ole varaa tuottaa ruokaa.

Yhdeksi työkaluksi ongelman ratkaisemiseksi kristillisdemokraatit ottaisivat käyttöön kustannusindeksin, joka takaa tuotantokustannusten siirtymisen tuottajahintoihin koko elintarvikeketjun läpi. Kysyn asianomaiselta ministeriltä: olisitteko valmis edistämään tällaista mekanismia ja ratkaisua?

Är regeringen beredd att införa en kostnadsindexmekanism för att stärka producenternas ställning?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Leppä, olkaa hyvä.

17.01 **Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tätä indeksiä ja sen käyttöönottoa valmistellaan parasta aikaa. Se on yksi niistä viesteistä, jota me olemme myös hallituksen taholta antaneet elintarvikemarkkinoille. Myös siellä pitää indeksien olla mahdollisia sopimuksissa, ja niissä pitää olla yhteisesti sovittuna laukeamiskohdat kustannusten nousun myötä. Nythän näin ei ole tapahtunut. Ja ihan oikein, niin kuin edustaja Östman sanoitte, on menty liian pitkälle sanelulla tältä osin, mikä on aiheuttanut tämän ongelman.

Ja nyt se ajatus, joka meillä on siihen, että me olemme saaneet sitoumuksen myöskin markkinoilta, sekä teollisuudelta että kaupalta, että tähän puututaan: siltä varalta, että näin ei tapahdu, meillä on aloitettu lainsäädännön valmistelu tähän suuntaan, jotta niitä reunaehtoja, joita me voimme lainsäädännön keinoin tehdä, voimme myöskin tähän tuoda. Mut-

ta totta kai toivotaan, että markkinavoimat itse tämän tekevät. Se olisi aina parempi, mutta jos eivät tee, niin lainsäädäntö tähän myöskin on mahdollista rakentaa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean, arvoisat edustajat, että seuraava kyselytunti on poikkeuksellisesti tiistaina, tai itse asiassa ajankohtaiskeskustelu, jonka aiheena on silloin energiavarmuus Suomessa. Siellä on ministeri Lintilä vastaamassa, käymässä keskustelua, ja varsinainen keskustelu siis käydään eduskuntasalissa samaan tapaan kuin tämän viikon tiistaina.

Kyselytunti päättyi.

3. Ehdotus EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI rakennusten energiatehokkuudesta (uudelleenlaadittu)

Toissijaisuusasia TS 8/2022 vp
Valiokunnan mietintö SuVM 1/2022 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö SuVM 1/2022 vp. Valiokunta ehdottaa, että eduskunta antaa EU:n perussopimuksiin liitetyssä, toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteen soveltamista koskevassa pöytäkirjassa n:o 2 tarkoitetun perustellun lausunnon.

Avaan keskustelun. — Edustaja Hassi, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä. [Hälinää]

Odottakaa hetki, että saadaan tämä sali rauhoittumaan. Pyydän siirtymään käymään muita keskusteluja tämän salin ulkopuolelle.

Keskustelu

17.03 **Satu Hassi vihr** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! EU:n komissio on viime joulukuussa antanut ehdotuksen rakennusten energiatehokkuusdirektiivin uusimisesta vastaamaan EU:n tiukentuneita ilmastotavoitteita vuosille 2030 ja 2050. Asia tulee eduskunnassa vireille myös perustuslain 96 §:n mukaisena U-kirjelmänä. Tänään käsiteltävässä suuren valiokunnan mietinnössä keskitytään arvioimaan ehdotusta toissijaisuusperiaatteen näkökulmasta, ei siis direktiiviehdotusta kokonaisuudessaan. Subsidiariteetti- eli toissijaisuusperiaatetta kutsutaan myös läheisyysperiaatteeksi, koska sen mukaan ne asiat, jotka on tarkoituksenmukaisinta ratkaista kansallisesti, pitää jättää jäsenvaltioiden päätettäväksi. Toissijaisuusperiaatteen mukaan unionin ei siis aina pidä käyttää kaikkea sitä toimivaltaa, mitä sillä on. Tarkoitus on ohjata unionin toimivallan käyttöä — kyse ei ole siis unionin toimivallan kiistämisestä. Pohdintaan tarkoituksenmukaisesta päätöksentekotasosta sisältyy arvio myös siitä, onko säädösehdotus yleisesti — tai ovatko sen yksityiskohdat — kannatettavasta tavoitteesta riippumatta tarpeellisia ja mikä on sen tuoma lisäarvo.

Arvoisa puhemies! EU:n perussopimuksissa annetaan kansallisille parlamenteille oikeus esittää unionin toimielimille huomautuksia, jos säädösehdotus loukkaa toissijaisuus-

periaatetta. Eduskunta on vuosien varrella käyttänyt tätä oikeutta varsin säästeliäästi. Eduskunnan työjärjestyksen mukaisin valtuuksin suuri valiokunta on esittänyt toissijaisuusperiaatteen loukkausta koskevan perustellun lausuman antamista tätä ennen vain kolme kertaa — ja vain, kun on ollut selkeät perusteet. Toissijaisuusmenettely on osa eduskunnan omaa suoraa EU-vaikuttamistyötä. Kysymys on myös kansallisten parlamenttien oikeudesta käydä suoraa dialogia EU-toimielinten kanssa. Monet muut kansalliset parlamentit käyttävät tätä toissijaisuusvälinettä aktiivisemmin kuin eduskunta on tehnyt. Perustellun lausunnon antamisella eduskunta osoittaa pitävänsä tärkeänä kysymystä tarkoituksenmukaisesta säädöstasosta. Asiaa on arvioitava läpi direktiivin valmisteluprosessin. EU:n toimielinten lisäksi on tärkeää tuoda nämä seikat myös Suomen neuvottelijoiden tietoon nyt, kun ehdotuksen käsittely on käynnistynyt ministerineuvostossa.

Ehdotetun direktiivin osalta suuri valiokunta arvioi, että komission ehdotus ei ole toissijaisuusperiaatteen mukainen. Asiantuntijakuulemisen mukaan ongelmia on erityisesti ehdotuksen artiklassa 7 uudisrakentamisesta ja artiklassa 9 olemassa olevan rakennuskannan korjaamisesta. Ehdotuksen tavoite on vähentää rakennusten kasvihuonekaasupäästöjä ja energian loppukulutusta vuoteen 2030 mennessä sen varmistamiseksi, että EU saavuttaa ilmastoneutraalisuuden vuoteen 2050 mennessä. Suuri valiokunta arvioi, että tavoite voidaan tehokkaimmin ja tarkoituksenmukaisimmin saavuttaa jäsenvaltioiden tasolla ja toimin. Ehdotetut EU-tason sitovat ja esitetyn kaltaiset joustamattomat määräykset eivät ole toissijaisuusperiaatteen mukaisia. Direktiiviehdotuksen sisältöä onkin tarpeen kehittää siten, että toissijaisuusperiaate huomioidaan.

Ehdotuksen 7 artiklan tavoitteet ilmastomyönteisten vaikutusten edistämisestä voidaan parhaiten saavuttaa asettamalla päästöttömän rakennuksen primäärienergiankulutuksen enimmäisarvot ja painokertoimet kansallisesti, jolloin voidaan ottaa tarkoituksenmukaisella tavalla huomioon kansalliset ilmasto-olot ja energiajärjestelmien erityispiirteet. 9 artiklassa ehdotettujen, olemassa olevien rakennusten pakollisten aikataulutettujen korjausten sijasta direktiivin tavoite voidaan tehokkaammin toteuttaa rakennusten kansallisen perusparannusohjelman kautta. Näin jäsenvaltiot voivat tehokkaimmin ottaa huomioon kansalliset olosuhteet niin, että rakennuskanta on päästötön ja energiatehokas vuonna 2050. Jäsenvaltioilla on paras tieto rakennuskantansa korjausmahdollisuuksista ja korjauksilla saatavista päästövähennyksistä ja energiatehokkuushyödyistä. EU-tasolla tulisi säätää vain rakennusten kansallisten perusparannussuunnitelmien yleisistä puitteista ja tavoitteista, ei jäsenvaltioiden rakennuskannan pakollisesta korjaamisesta. Tällainen lähestymistapa olisi sopusoinnussa myös suhteellisuusperiaatteen kanssa.

Ärade talman! Stora utskottet föreslår i sitt betänkande att riksdagen antar ett motiverat utlåtande till kommissionen med motiveringarna till att riksdagen anser att kommissionens förslag strider mot subsidiaritetsprincipen.

Arvoisa puhemies! Edellä esitetyn perusteella suuri valiokunta ehdottaa mietinnössään, että eduskunta antaa komissiolle perustellun lausunnon, jonka mukaan komission ehdotus ei ole toissijaisuusperiaatteen mukainen. Samalla muistutan vielä, että ehdotuksen asiasisällön käsittely jatkuu eduskunnassa U-asian yhteydessä. Suuren valiokunnan puheenjohtajana tulen pitämään huolta siitä, että ehdotuksen yksityiskohtia käsitellään perustellusti myös suuressa valiokunnassa, samalla tavoin kuin muitakin niin sanotun 55-valmiuspaketin ehdotuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

17.09 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Työjärjestyksen luonteen johdosta suuri valiokunta tekee harvemmin mietintöjä, ja toissijaisuushuomautukset ovat harvinainen toimenpide Suomen eduskunnassa.

Valitettavasti olin estynyt tämän asian käsittelyssä suuressa valiokunnassa, joten haluan nyt tämän täysistunnon yhteydessä ilmaista tukeni tälle yksimieliselle mietinnölle, että tästä komission ehdotuksesta tehdään toissijaisuushuomautus. Ehdotuksen sisältö on kohtuuton ja koskisi Suomessa todella raskaasti ja kalliisti suomalaisia kiinteistönomistajia, nimenomaan velvoittaisi korjauksiin asunnoissa, jotka eivät ole rikki, näiden ilmastonormien takia, eli korjattaisiin tavallaan täysin turhaan EU:n vaatimuksesta. Tässä ei huomioida Suomen erityispiirteitä, ei meidän ilmastomme luonnetta verrattuna muuhun Eurooppaan, ei sitä, että meillä on käsissämme jo rakentamisen kriisi, sisäilmaongelmia, jotka hyvin pitkälle johtuvat siitä, että olemme lähteneet liiallisiin energia- ja tiiviysvaatimuksiin. Nyt tätä tilannetta pahennettaisiin entisestään valtavilla kustannuksilla kiinteistönomistajille, mikä ei voi olla oikein eikä kohtuullista.

On hyvä, että tämä huomautus tehdään. Toivon ja edellytän sitä, että eduskunta keskittyy myöskin tämän komission esityksen substanssin käsittelyssä kriittisyyteen, ja kannustan vastaisuudessakin Suomea käyttämään kaikki käytettävissä olevat keinonsa EU-vaikuttamiseen ja oman etumme valvomiseen Euroopan unionissa. Jos jossain asiassa haluamme olla kokoamme suurempia Euroopassa, meidän pitäisi olla sitä kansallisen etumme valvomisessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

17.10 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa puhemies! Vaikka olen kova EU:n ystävä ja mielelläni edistän unionitasoisesti monia asioita, niin tässä kohtaa täytyy sanoa, että tunnen jonkinlaista tyytyväisyyttä, kun täällä todetaan, että EU:sta tuleva esitys on tässä muodossa toissijaisuusperiaatteen vastainen. Tämä myös muistuttaa meitä siitä, miten tarkkaan me käymme nämä esitykset läpi. Normaalistihan meille tulevat nämä U-asiat, jotka sitten suuri valiokunta käsittelee ja kannan asioihin muodostaa. Ja meillähän eduskunta on aina asian päällä, toisin kuin monessa muussa parlamentissa: kansanedustajat eivät välttämättä tiedä, mitä EU:ssa edes tapahtuu, ja siellä mennään hyvin vahvasti hallitusjohtoisesti.

Nyt tämä mietintö, minkä suuri valiokunta on antanut, myös huomauttaa meitä siitä, miten on tärkeää, että yhä useammin EU:ssa huomataan, miten kansallisesti asioita voidaan myöskin järkevästi hoitaa. Eli siihen tavoitteeseen, mikä direktiiville on asetettu, voidaan päästä paljon helpommin niillä kansallisilla toimilla, ja myöskin monet maat voisivat ottaa Suomesta mallia, miten näihin tavoitteisiin päästään.

Olen toisaalta myös tyytyväinen siitä — edustaja Mäkelä ehti juuri lähteä — että hän on tämän mietinnön takana, koska kuitenkin tässä otetaan kaikki olosuhteet huomioon ja pyritään siihen, että päästään hiilestä vapaaseen ja energiatehokkaaseen rakennuskantaan sitten niiden tavoitteiden mukaan, mitä on asetettu kansallisin toimin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

17.12 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Direktiivin uudistamisella pyritään siis rakennusten kasvihuonekaasupäästöjen ja energian loppukulutuksen vähentämiseen vuoteen 2030 mennessä sekä pitkän aikavälin vision asettamiseen rakennuksille kohti EU:n laajuista ilmastoneutraaliutta vuonna 2050. Ja tällä ehdotuksella pyritään lisäämään korjausrakentamisen määrää ja perusteellisuutta sekä parantamaan tietoa rakennuksen energiatehokkuudesta. On hyvä, että suuri valiokunta ottaa tämän kannan komission ehdotukseen ja toteaa sen toissijaisuusperiaatteen vastaiseksi — ja erityisesti mainitaan 9 artikla ja siinä havaitut ongelmat.

On erittäin tärkeää, että jäsenmaiden kansalaisia kuullaan ja huomioidaan erilaiset lähtökohdat tehdä erilaisia energiaremontteja. On tärkeää, että mieluummin kiinnitetään huomiota kansallisiin perusparannussuunnitelmiin ja hyödynnetään niitä. On erittäin tärkeää, että jäsenvaltiot voivat ottaa huomioon erilaiset olosuhteet niin, että he kykenevät toimimaan asiallisesti ja järkevästi tässä pyrkimyksessä hiilineutraaliuteen. On erittäin huolestuttavaa, että esimerkiksi Suomessa hiilineutraaliudesta puhuttaessa yhä useampi ikäihminen, joka asuu omassa öljylämmityksen omaavassa kodissaan, pohtii, että millä tavalla osallistuu näihin ilmastotalkoisiin. Hyvin monelle ikääntyneelle kaupitellaan maalämpöä, aurinkolämpöä ynnä muita energiaratkaisuja, ja monet heistä näihin myös tarttuvat, mutta valitettavasti näiden remonttien kustannukset ovat tavallisille ihmisille liian kovat, ja tässä sitä onkin sitten kysymystä pohtia, että millä tavalla nämä kaikki tavoitteet saavutetaan. Suomalaisia ei saa unohtaa näissä energiatalkoissa, Suomen kansaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

17.14 **Jenni Pitko vihr:** Arvoisa puhemies! Rakennusten kasvihuonekaasujen vähentäminen on todellakin hyvä tavoite, mutta samalla tämä toissijaisuushuomautus suurelta valiokunnalta on myös aiheellinen. On vaikea kuvitella, että Euroopan unionitasolla olisi ainakaan Suomen näkökulmasta, Suomen lähtökohdasta, parempaa käsitystä rakennusten korjaustarpeesta kuin mitä meillä kansallisesti on.

Haluaisin huomauttaa, että Suomessa kuitenkin puretaan liikaa rakennuksia. Materiaalien säästämisen ja ilmaston näkökulmasta, päästöjen vähentämisen näkökulmasta, rakennusten pitkäikäisyyttä tulisi ehdottomasti kasvattaa. Keski-ikä asuinrakennuksilla on Suomessa 58 vuotta, muilla rakennuksilla 43 vuotta. On materiaalien haaskausta, on energian haaskausta, että me puramme rakennuksia niin nuorena. Yleisin syy rakennusten purkamiseen on tilan raivaaminen uudelle rakennukselle, ei siis esimerkiksi rakennuksen huono kunto.

Näen, että rakennusten kasvihuonekaasupäästöjä täytyy vähentää, mutta en kuitenkaan usko, että sitä edistävät pakolliset, ulkoa tulleet, aikataulutetut perusparannukset EU:lta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

17.15 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Olen tehnyt tästä asiasta kirjallisen kysymyksen ja lainaan siitä pienen osan. ”Oma asunto on noin 350 000 suomalaisella, jotka kuuluvat kolmeen alimpaan tuloluokkaan. Tuloluokat on jaettu kymmeneen osaan. Omakotiliiton Keräsen mukaan EU:n komission ehdotus pakollisista investoinneista energiatehokkuuden parantamiseksi olisi todennäköisesti erityisen vaativa alimpiin tuloluokkiin kuuluville. Hän on huolissaan mahdollisesti aiheutuvista yksityistaloudellista haitoista. Li-

säksi monilla asunto-osakeyhtiöllä voi olla vaikeuksia saada lainaa esimerkiksi haja-asutusalueilla. Näissä yhtiöissä voi olla jo olemassa olevia korjausvelkalainoitukseen liittyviä haasteita. Keränen myös arvioi, että EU:n komission ehdottamassa direktiivissä katsotaan ympäristövaikutuksia rajallisesti tarkasteltaessa pelkästään rakennusten energiatehokkuutta eikä muita ympäristövaikutuksia. Esimerkkinä hän huomauttaa, että jonkin korjaaminen ennenaikaisesti ei ole välttämättä ympäristöteko."

Arvoisa puhemies! Asun itse vanhaa, 20-luvulla tehtyä, aika ohutseinäistä hirsitaloa, jota ei ole mitenkään lisäeristetty seinistä, mutta olemme käyneet tämmöisen peruskorjauskunnostuksen, ja me pärjäämme siellä erittäin hyvin. Jollakin tavalla unohtuu se, minkälainen talvi ja muu on Suomessa — että tämä on nyt hyvä asia, että tämä suuren valiokunnan toissijaisuusperiaate on tässä huomioitu. Kysyinkin silloin tässä kirjallisessa kysymyksessäni, ottaako hallitus tosissaan Omakotiliiton huolet rakennusten energiatehokkuusdirektiivin vaikutuksista erityisesti alimmissa tuloluokissa ja haja-asutusalueilla, ja aikooko Suomen hallitus vastustaa EU:n aiheuttamaa energiaremonttilaskua suomalaisille.

Arvoisa puhemies! Täytyy olla tässä vaiheessa tyytyväinen, ja toivottavasti tämä asia jää niin, että nämä tehdään kansallisin toimenpitein ja ihmisten vapaaehtoisesti tehden nämä energiaremontit. Se on kyllä ihan viisasta nykyisillä energiahinnoilla. Tehkööt kaikki kansalaiset oman parhaan kykynsä mukaan arvion siitä, kannattaako heidän maksaa sähkölaskua vai tehdä semmoinen peruskorjaus oman taloonsa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

17.19 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyssä direktiiviehdotus rakennusten energiatehokkuudesta. Jos puhemies sallii, niin kiinnittäisin huomiota enemmän menettelytapaan eli siihen, mitä tässä käydään parhaillaan läpi, kuin tähän substanssiin varsinaisesti, ja viittaan tietysti suuren valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Hassin käyttämään puheenvuoroon. Tässähän poikkeuksellisesti valiokunnan huomio on se, että tässä subsidiariteettiperiaatetta rikotaan, ja tässä pitäisi käsittelytavan lähestymiskulma olla toinen: tämä kuuluu kansalliseen päätöksentekovaltaan eikä unionin säätelyvaltaan.

Puhemies! Halusin tulla pöntöstä tämän puhumaan sen vuoksi, että tämmöiset subsidiariteettiperiaatteet ja nämä vastaavat kysymykset ovat tavallisille kansalaisille enemmän kuin hepreaa. Ne eivät aukea, me emme ymmärrä, mistä siinä on kysymys. Itse asiassa tässä on erittäin suuresta periaatteellisesta asiasta kysymys. Se oikeastaan lähtee siitä liikkeelle, minkä takia Euroopan unioni ylipäätään on olemassa. Ja sehän on olemassa sen vuoksi, että meillä on sellaisia ongelmia yhteiskunnassa, mitä tässä eduskuntatasolla ei voida päättää, kansallinen suvereniteettimme ei riitä ratkaisemaan niitä ongelmia. Miksi? Koska ne ongelmat eivät kunnioita Suomen rajoja, ne ovat ylikansallisia, ne ovat yleiseurooppalaisia ongelmia, enkä, arvoisa puhemies, lähde niitä tässä luettelemaan. Me ratkomme niitä asioita, jotka on tehokkaampaa, järkevämpää, luontevampaa järjestää ja ratkaista eurooppalaisella, alueellisella tasolla kuin sälyttää kansallisille parlamenteille — epätoivoinen tehtävä, pandemioista liikkeelle lähtien, ja lukuisista monista muista asioista liikkeelle lähtien. Vaikka pandemiaa me ratkommekin kansallisesti, ongelma on ylikansallinen ja vaatii yhteisiä ponnistuksia.

Tässä on kuitenkin se peruslähtökohta unionissa, että siellä tulee ratkaista ne asiat ja vain ne asiat, jotka luontevimmin voidaan ratkaista eurooppalaisella tasolla. Muuten se,

ratkaistaanko ne kansallisella tasolla tai alueellisella tai jopa kunnallisella, paikallisella tasolla, riippuu aivan ongelman luonteesta. Ja tästä on subsidiariteettiperiaatteessa kysymys: että meillä on veto-oikeus. Meillä on mahdollisuus ottaa asia käsittelyyn ja, jos siltä tuntuu, todeta: ei — tämä on kansallisesti päätettävä asia tai sitten paikallisesti päätettävä asia. Tämä on tämän periaatteen suuri ydin.

Edustaja Hassi omassa puheenvuorossaan totesi, että Suomi, eli meidän eduskuntamme, on poikkeuksellisen vähän käyttänyt tätä subsidiariteettiperiaatetta arvioidakseen näitä. Me arvioimme koko ajan sen käyttöä, mutta me otamme ikään kuin tämän veto-lauseen tässä käyttöön, että me haluammekin sen käsiteltäväksi kansallisesti. Me olemme olleet rajoittuneempia kuin monet muut Euroopan maat siksi, että meillä, toisin kuin muissa Euroopan maissa, Euroopan unionin lainsäädäntöasiat, kaikki, käsitellään tässä eduskunnassa. Tämä on poikkeuksellisen tehokas järjestelmä, joka Suomessa on: meillä ei ainoastaan suuri valiokunta käy lävitse, vaan kaikki direktiiviehdotukset, kaikki unionin lainsäädäntöaloitteet tulevat myöskin Suomen eduskunnan käsiteltäviksi, ja me käsittelemme tässä talossa ne kaikki. Ja poikkeuksellista on sekin, että se tehdään säännöllisesti aina ennen ministerineuvoston kokousta. Ne käsitellään täällä eduskunnassa, me annamme mandaatin ministerille mennä lainsäätäjäksi sinne unionitasolle neuvostokokoukseen. Mutta vielä on olennaista: se ei ole ainoastaan tämä meidän Eurooppa-valiokuntamme eli suuri valiokunta, joka ne käsittelee, vaan koko eduskunta on sidottu niin, että suuri valiokunta kysyy kussakin kysymyksessä, mikä on käsittelyssä, erityisvaliokunnan kannan. Ja sen takia me jaamme koko eduskunta yhdessä ja olemme mukana — ei ainoastaan jaamme vaan olemme yhdessä — tekemässä sitä unionin lainsäädäntöä. Ja kun kansalaiset usein sanovat ”Bryssel päättää”, ei Bryssel päätä, koska me olemme myöskin Suomen parlamenttina mukana siinä päätöksenteossa.

Ja nyt tämän päätöksenteon yksi ulottuvuus on juuri nyt tämä — se, että harvoin Suomella on tarvetta viitata tähän subsidiariteettiperiaatteeseen, koska me seuraamme sen asian käsittelyä koko ajan eduskunnan kautta. Nyt, kun me sen teemme, se on poikkeava. Monissa muissa maissa parlamentit eivät ole yhtä vahvasti mukana unionin päätöksenteossa, ja he käyttävät tätä välinettä enemmän. Mutta tässä on nyt juuri erinomainen esimerkki siitä, kuinka tämä unionin vallankäyttö ei ole Bryssel-keskeistä — kyllä, siellä fyysisesti niitä päätöksiä tehdään — vaan myöskin kansalliset parlamentit ovat tässä vahvasti mukana.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja sitten valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Hassi, olkaa hyvä.

17.23 **Satu Hassi vihr:** Kiitos, arvoisa puhemies! Olen edustaja Kiljusen kanssa aivan samaa mieltä siitä, että todennäköinen syy siihen, että monet muut parlamentit käyttävät tätä mahdollisuutta toissijaisuus- tai subsidiariteettihuomautukseen Suomen eduskuntaa enemmän, on se, että niillä on meitä huonompi mahdollisuus kaikkien EU:n lakiehdotusten varsinaisen asiasisällön huolelliseen ruotimiseen — mehän teemme tosiaan kaikissa valiokunnissa tätä työtä ja paljon.

Edellisessä puheenvuorossani käsittelin tätä asiaa ainoastaan tämän subsidiariteetti- eli toissijaisuusperiaatteen näkökulmasta, mutta nyt panen myöskin energiainsinöörin hatun päähäni ja totean siitä puolesta muutaman asian:

Rakennusten energiatehokkuuden parantaminen on sinänsä tärkeää. Euroopassa rakennukset kaiken kaikkiaan kuluttavat noin 40 prosenttia energiasta ja tuottavat vähän alle 40 prosenttia kaikista kasvihuonekaasupäästöistä, ja koko EU:n mittakaavassa arvioidaan, että kolme neljäsosaa rakennuksista on energiatehottomia. Arvioni on, että Suomessa energiatehokkuus rakennuksissa on sinänsä jo paljon paremmalla tolalla, ihan yksinkertaisesti siitä syystä, että meillä talvet ovat tai ainakin voivat olla niin kylmiä kuin tiedämme niitten olevan.

Tämä rakennusten energiatehokkuuden parantaminen on myöskin tämän nyt tällä hetkellä akuutin kriisin näkökulmasta tärkeää siksi, että monessa Euroopan maassa yksi tärkeimpiä maakaasun käyttömuotoja on rakennusten lämmitys, ja silloin kun maakaasua käytetään energiatehottomassa, siis energiaa tuhlaavassa, rakennuksessa, niin maakaasua poltetaan siinä enemmän kuin tarvitsisi. Aikoinaan kun olin Euroopan parlamentin jäsen, olin myöskin energiavaliokunnan varajäsen siellä, ja meille esitettiin aika hätkähdyttäviä lukuja siitä, missä määrin voisimme maakaasun tuontia Venäjältä Eurooppaan vähentää, jos koko rakennuskanta saataisiin energiatehokkaaksi.

Eli, arvoisa puhemies, tästä tämän direktiivin varsinaisesta tavoitteesta toteaisin, että se on tärkeä, ja pidän tärkeänä, että se käsitellään huolellisesti myöskin sitten asianomaisissa valiokunnissa eduskunnassa. Se ei ole tärkeä pelkästään ilmaston näkökulmasta vaan myöskin siitä näkökulmasta, että mahdollisimman nopeasti pääsemme irti Putinin sotakoneen rahoittamisesta öljyä ja kaasua ostamalla.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta päätti antaa perustellun lausunnon toissijaisuusperiaatteen soveltamisesta toissijaisuusasiaan TS 8/2022 vp suuren valiokunnan mietinnön mukaisena. Asian käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 137/2021 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 5/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 5/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Ledamot Löfström, var vänlig.

Keskustelu

17.27 **Mats Löfström r:** Tack så mycket, ärade herr talman! Finansutskottet har godkänt ett viktigt betänkande gällande ett förslag till ändring av momslagstiftningen för Åland som gäller införseln av tidningar och tidskrifter till Åland. Grundlagsutskottet har tidigare gett ett viktigt utlåtande också i samma ärende.

Efter att skattefriheten för import av lågvärdesförsändelser slopades i juli 2021 är varje tidning och tidskrift skattepliktig vid införseln och bör tullas in skilt, något som i praktiken försvårat ålänningarnas möjligheter att prenumerera på utländska tidningar och tidskrifter. Förslaget i fråga syftar till att förenkla detta genom att skapa ett skilt förfarande för dessa genom vilket man nu kan förtulla hela prenumerationen på en gång. Den här praxisen tillämpas redan av tullen men nu skapas den juridiska basen. Ändringen är därför juridiskt viktig.

Ärade talman! Det här betyder att man också för utländska tidningar gör samma förändring som för inhemska tidningar. Efter att man gjorde den här förändringen skulle man, om man hårdrar det, behöva tulla in varje enskilt nummer av Hufvudstadsbladet eller Helsingin Sanomat eller Aku Ankka eller Kalle Anka vart för sig, vilket skulle skapa en enorm byråkrati och också öka kostnaderna och att inte ålänningarna skulle ha samma möjlighet att överhuvudtaget kunna prenumerera på tidningarna eftersom det blir så dyrt. Den här ändringen syftar nu till att förenkla det här förfarandet, vilket är verkligt viktigt.

Ärade talman! Grundlagsutskottet är i riksdagen ansvarigt för frågor som berör Ålands självstyrelse och ville därför behandla ärendet trots att det från början inte var tänkt att förslaget skulle gå via grundlagsutskottet, och tack till talmanskonferensen för det beslutet, men det gjorde att grundlagsutskottet också fick en möjlighet att ta ställning i frågan mer allmänt. Riksdagen och grundlagsutskottet är beroende av de ärenden som regeringen hämtar till riksdagen, och trots att den här ändringen gäller en avgränsad del av skattegränsproblematiken kunde vi nu i grundlagsutskottet och i riksdagen använda det här tillfället att sätta fokus på den bredare problematiken genom att regeringen också godkände en protokollsanteckning när man förde det här lagförslaget till riksdagen och att vi sedan fick det till grundlagsutskottet.

De här sakerna i finansutskottets betänkande löser tyvärr långt ifrån alla problem men är ett ytterligare steg i rätt riktning att hitta fungerande lösningar. I vårt arbete med frågan i grundlagsutskottet har vi vid sidan av att ha hört finansministeriet och landskapsregeringen även hört professorerna och grundlagsexperterna Olli Mäenpää, Janne Salminen och Markku Suksi som sakkunniga. Det omfattande arbetet har bidragit till att öka kunskapen i riksdagen och bland juridiskt sakkunniga om hur problematiskt det här är för Åland, och jag tror att grundlagsutskottets utlåtande kommer vara betydelsefullt för det fortsatta arbetet framåt.

I grundlagsutskottets utlåtande tar vi upp Ålands språkliga ställning och att det skapar ett särskilt stort behov av att kunna prenumerera på svenska tidningar och tidskrifter och att den föreslagna ändringen här skapar bättre förutsättningar för detta. Ett minskat antal tidnings- och tidskriftsprenumerationer till Åland skulle vara beklagligt med tanke på den grundlagsstadgade yttrandefriheten, och utskottet lyfter därför upp att det är mycket viktigt att regleringens konsekvenser bevakas. Därför föreslog vi vidare att finansutskottet allvarligt överväger att godkänna ett uttalande om uppföljning, det vill säga att man efter att lagen trätt i kraft följer upp hur det fungerat i praktiken och genomför eventuella ändringar i fall det är nödvändigt, och i det här betänkandet finns nu ett förslag till uttalande.

Vi belyser också för grundlagsutskottet att det finns en problematik med prenumerationer av tidningar och tidskrifter till bibliotek, då förslaget som regeringen gav inte omfattar beställningar till bibliotek, och att man behöver ändra här. Grundlagsutskottet tar också fasta på frågor generellt, gällande exempelvis svårigheter med att få andra saker än tidningar över skattegränsen, inte minst myndighetsmaterial, och utskottet anser att det är mycket

viktigt att vidta åtgärder. I sakkunnighöranden framkom det exempelvis information om att moderskapsförpackningar till nya mammor — som Folkpensionsanstalten alltså ger till nya föräldrar — har fastnat i tullen, vilket de sakkunniga konstaterar att är mycket, mycket allvarligt. Myndighetsinformation som alla finländska medborgare ska ha rätt till kan inte under några omständigheter behöva fastna i tullen. Här behöver man hitta fungerande lösningar vid skattegränsen mellan riket och Åland.

Ärade herr talman! Avslutningsvis: Här finns goda och starka skrivningar, och riksdagen har nu gjort allt vad vi har kunnat med det här lagförslaget. Det är väldigt bra att regeringen har fört det här lagförslaget till riksdagen och att vi alla har jobbat åt samma håll för att hitta fungerande lösningar, men här finns tyvärr mera arbete som behöver göras, och frågan är juridiskt mycket komplicerad och handlar om EU lagstiftning. Men genom att finansministeriet, Tullen, Skatteverket och åländska myndigheter tillsammans sätter sig ner och arbetar med målsättningen att hitta lösningar och praktiska fungerande saker på de här problemen, är jag säker på att man ska kunna komma ytterligare steg framåt, och det är också viktigt, vilket grundlagsutskottet tar fasta på i utlåtandet till finansutskottets betänkande.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Och sedan sammanfattning.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

17.37 **Kimmo Kiljunen sd:** Herr talman! Fastän riksdagsledamot Mats Löfström är den enda riksdagsledamoten här i plenumsalen skulle jag i alla fall fråga om ni låter mig prata på finska, därför att vi är i finska riksdagen i alla fall.

Puhuisin siis mieluummin kuitenkin suomeksi, vaikka te olette ainoa tässä nyt paikalla ja te mielellänne kuulisitte puheenvuoron ruotsiksi, jos sikseen olisi.

Arvoisa puhemies! Tämähän on sinänsä suhteellisen yksinkertainen asia, ja kuten tämä asia tässä esiteltiinkin, on enemmän byrokratian voittamisesta kuin mistään muusta kysymys, kun Ahvenanmaahan liittyen poikkeuksellisia arvonlisäverosäädöksiä nyt tarkistetaan sen verran, että saadaan joustavaksi tämä järjestely muun muassa lehtitilauksien osalta.

En haluaisi puuttua siihen. Haluaisin oikeastaan puuttua toiseen kulmaan, joka liittyy nimenomaan Ahvenanmaan itsehallintolakiin, mistä myöskin edustaja Löfström täällä paljon puhui. Tämähän on suuri saavutus. Vuonna 1921 kansainvälisellä sopimuksella Kansainliiton neuvotteluprosessina saatiin Suomen ja ulkovaltojenkin ristiriita Ruotsin suuntaan ratkaistua. Ristiriita oli osittain olemassa. Eli saatiin tämä itsehallintolaki, ainutlaatuinen järjestely maailmassa, esimerkki koko maailman mitassa.

Täällä, arvoisa puhemies, tänään viimeksi edustaja Hassi lopetti edellisen asiakohdan puheenvuoronsa, kun puhuttiin maakaasusta, niin, että pitäisi saada Putinin sotakone pysäytettyä ja siinä mielessä riippuvuutta maakaasusta vähennettyä. Haluaisin tehdä saman viittauksen vähän toisesta kulmasta: Meillä aseleponeuvottelut ovat omalla tavallaan kriittisessä pisteessä tuolla Ukrainan hirvittävässä sodassa, joka on käynnistynyt. Yksi vaihtoehto, joka tässäkin kohdassa voi olla edelleenkin esillä, ja se on ollut aikaisemminkin esillä, on se, kun siellä on tämä Krimin statuksen määrittely, olisiko mahdollisuutta käyttää Ahvenanmaan mallia jälleen kerran kansainvälisesti hienona esimerkkinä, jossa tuo alue

tunnistettaisiin osaksi Ukrainan suvereenisuutta mutta sellaisilla itsehallintoalueen oikeuksilla, mitkä Ahvenanmaalla ovat, täysin poikkeuksellisia maailman mitassa. Sillä silloinen kriisitilanne pystyttiin ratkaisemaan rauhanomaisesti. Olisiko tässä mallia? Tämä on nyt vain heitto tähän keskusteluun, mitä tänään on käyty täällä. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 137/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden Guernseyn kanssa tuloverotuksesta tehtyjen sopimusten muuttamisesta tehtyjen pöytäkirjojen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 15/2022 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 6/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 15/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden Mansaaren kanssa tuloverotuksesta tehtyjen sopimusten muuttamisesta tehtyjen pöytäkirjojen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 16/2022 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 7/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 16/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 18.3.2022 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.42.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola